

הלכה והכלה

שבת הגדול, התשע"ו

חוברת מס' 11

03 הקהילה ואנשים בעלי נטייה חד מינית | רבני בית הלל

09 קיצוניות, קנאות ורצח | מיקה ואורי בנקי

10 כולם מגיעים לליל הסדר | הרב מאיר נהוראי

11 לחם עוני ותעודת עניות | הרב רונן לוביץ

12 קטניות - הלכה למעשה

13 חדשות בית הלל

16 המילה האחרונה

הנהגה תורנית קשובה

office@beithillel.org.il

אשית נפש

נשות תורה עונות כהלכה

מהו פרויקט משיבת נפש?

פרויקט משיבת נפש שם לו למטרה לספק לנשים ולבנות צעירות כתובת נשית לשאלותיהן בכל תחום, ולאפשר להן לקבל מענה מותאם, שלא תמיד יוכלו לקבל בדרך אחרת.

מה עומד מאחורי הרעיון?

אנשים ונשים, בגילים שונים, מרגישים צורך להתייעץ עם דמות תורנית. לא רק בשאלות של הלכה, אלא גם בשאלות של אמונה, השקפה, אורח חיים והדרכה. במרחב התורני - הממשי או הווירטואלי, אין מספיק נגישות לנשים שיכולות לשמש ככתובת תורנית. נשים, כמו גם נערות צעירות, זקוקות למענה נשי. ליכולת לשוחח בפתיחות ובגילוי לב עם אישה על כל נושא שבעולם, ובפרט כשהדבר מגיע לנושאים אישיים ואינטימיים או נשיים במובהק. אלא שדמויות נשיות תורניות אינן תמיד נגישות עבור ציבור הנשים. הן מוקפות פחות, שכן לרוב אינן נושאות במשרה רשמית, אין קהילה שהן עומדות בראשה, ויש להן פחות הזדמנויות להכרה במרחב הציבורי. דרוש כאן מענה רחב וממוסד יותר.

איך זה יקרה?

על מנת לתת מענה לצורך, אנו בונות בשלב זה את התשתיות הראשוניות להקמת אתר אינטרנט, תוך התייחסות למכלול הצרכים של הפרויקט:

- מיפוי ראשוני של צרכים ושל דרכי מענה
- גיוס והכשרת משיבות
- הגדרת מבנה ארגוני שיתן מענה מיטבי, כולל בניית פורום מיעץ שבו רבנים, רבניות ואנשי מקצוע יתנו ייעוץ והדרכה למשיבות בתהליך המענה לשאלות הלכתיות, ותחומים אישיים הנושקים לאמונה והלכה. (במקרה של שאלה המצריכה הפניה לגורם מקצועי, תיעשה הפניה כזו כמובן).

מי הוא קהל היעד?

לטווח הארוך, קהל היעד שלנו הוא כלל הנשים.

בשלב ראשון, ועל מנת לאפשר תהליך צומח, בחרנו להתמקד בנערות ובנשים צעירות. נערות בגיל התיכון מצויות בתהליכים של גיבוש זהות אמונית ודתית, בדיקת גבולות והתמודדות עם שאלות שמציבה בפניהן משמעות היותן נערות בחברה דתית, החל מכיבוד הורים ועד לשאלות של צניעות, סוגיות 'כינו לבנה' ומעמד האישה ביהדות.

לא תמיד יוכלו אותן נשים למצוא מענה במסגרת החינוכית, ובפעמים רבות הן חשות צורך בהתייעצות עם דמות נשית תורנית שהיא חיצונית, נייטרלית, לא שיפוטית, ולעתים אף באופן שמאפשר אנונימיות.

כשהן יוצאות מן המסגרת החינוכית אל העולם הרחב, מחכות להן התמודדויות חדשות: התמודדויות אופייניות לשירות הלאומי ולשירות הצבאי - חיים בדירה עם שותפות זרות שמגיעות מרקעים שונים (ברמה הדתית, העדתית והתרבותית), ניהול עצמאי של הזמן, עבודה מול סמכות ניהולית או פיקודית, התמודדויות בשירות עצמו ועם המפגשים שהוא מזמן: התמודדויות שידרשו אליהן בשלבים הבאים ובצמתים הרבים של קבלת החלטות המחכים להן מעבר לפינה - מערכות יחסים חדשות ומורכבות, מחשבות על לימודים, על רכישת מקצוע, על הקמת משפחה, על זוגיות. נורות אדומות שנדלקות. ומה את עושה בשנה הבאה? ומה את עושה בהמשך החיים? כל אלו, כמובן, תהליכים המתרחשים לצד המשך תהליך בניית זהותן כנשים יהודיות ומאמינות.

מטרות נוספות:

לצד המענה לצרכים של השואלות, מאפשר הפרויקט גם את העצמתן של דמויות נשיות במרחב התורני: באמצעות "משיבת נפש" והפלטפורמה המקוונת שלו, תאפשר הנגשה של דמויות נשיות תורניות, מקצועיות ובעלות ניסיון חינוכי, מנהיגות רוחניות בעלות הסתכלות מעמיקה ורחבה - הנגשה לכלל הנשים ברחבי הארץ, ולא רק לאותן אלו המצויות במעגלים ובסביבה המאפשרת להן היכרות עם דמויות נשיות אלו.

לפרטים נוספים על הפרויקט - meshivatnefesh1@gmail.com

לתמיכה בפרויקט

הפעלת הפרויקט דורשת השקעת משאבים רבים. בהקמת האתר, החזקתו ובתשלום שכר הוגן למנהלת האתר ולמשיבות.

ניתן גם להקדיש את האתר או חלק ממנו לעילוי נשמה

לפרטים נוספים פנו אלינו.

הרבנית שירה ספיר
חברת בית הלל
מנהלת הפרויקט

הרבנית ד"ר תמר מאיר
חברת הנהלת בית הלל
ראש הפרויקט

הקהילה ואנשים בעלי נטייה חד מינית¹ מסמן עמדות ברוח ההלכה

הבהרה:

מסמן זה פונה אל הקהילה ואל הציבור הדתי. הוא עוסק באנשים בעלי נטייה חד מינית אך קהל היעד שלו הוא הציבור בכללו. אנו סבורים כי בסוגיה זו, העולה על סדר היום הציבורי בתקופה האחרונה, צריך להישמע קולה של תורת בית הלל. כרבני קהילות אנחנו צריכים להיות שותפים בהשפעה על השיח הציבורי ובמיוחד על זה הקהילתי. מוטל עלינו להפיג את המבוכה הקיימת בסוגיה זו, לומר את דבריה של התורה ולתת כתף לעיצוב המורכבות הערכית שלה.

ידוע אם אדם עובר עברה אם לא - אין להחשידו לחינם. קשר זוגי אפשרי על פי ההלכה רק בין איש לאישה. על קשר זה אמרה התורה "על כן יִעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְיִדְבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לִבָּשָׁר אֶחָד", וחז"ל הוסיפו כי כשזכו שכניה ביניהם. הדבר לא קיים בכל קשר זוגי אחר, ועל כן לא ניתן להכיר על פי דרכה של תורה במשמעות הפורמלית של קשר זוגי בין בני אותו מין.

מי שנטייתו לא מאפשרת לו זוגיות כדת משה וישראל, עשוי בבקשו מוצא מהבדירות לרקום יחסי רעות ושותפות עם בן מינו. על אף החששות והחשדות שעלולים להתעורר סביב קשר כזה, על הקהילה לבחון את אפשרות השתלבותם בה. אנחנו קוראים לקהילות לא לדרוח אבן אחר הנופל, ולמצוא את הדרך לאפשר

הנטייה החד מינית יוצרת מצבים נפשיים מאתגרים. תפקידם של מנהיגי הקהילה - לצד הוראתם את האיסורים הקיימים בתחום - הוא לכוון את הקהילה להתגבר על הקשיים ולפתח יכולת הכלה של בעלי הנטיות החד מיניות.

לאנשים אלה החפצים להיות חלק מהקהילה הדתית לעשות זאת מבלי להטיל עליהם מגבלות נוספות על אלה המקובלות בקהילה ביחס למי שעובר עברה. האהבה כלפי מי שנמצא במצב דחוי וקירובו, על אף שאינו עומד בנורמות של הקהילה, היא מעלת האדם ומבחן ערכי לחברה. נאמנות לדבר ה' ולמצוותיו וקבלת עול מלכות שמים ועול מצוות כוללות גם חובה לקרב רחוקים ומורחקים. לצד החובה לקיים יישוב הדין את ההר ולהישמר בכל מצוות התורה הקלות, החמורות והקשות כאחד, עלינו להיות מתלמידיו של אהרן אוהבים את הבריות ומקרבים אותם לתורה.

האיסור על קיום יחסים בין בני זוג מאותו מין הוא מן התורה. התורה תורת נצח ולא תהא מוחלפת, ועל כן אין דרך להתיר קיום יחסים בין בני אותו מין.

אמנם על פי התורה וההלכה המעשים אסורים ולא הנטייה, ועל כן אנשים בעלי נטייה חד מינית, גברים או נשים, אין בהם כל פסול הלכתי או מוסרי. הם חייבים במצוות התורה, יכולים להוציא את הרבים ידי חובה ולשמש בכל התפקידים הקהילתיים ככל חבר או חברה. בשל נטייתם המינית חייהם בדרך כלל קשים יותר משל אחרים ומוצבים בפניהם אתגרים רבים.

לצערנו, עדיין יש צורך להדגיש כי הנטייה החד מינית אינה עניין ללעג או להבעת דחייה. כשם שלא יעלה על הדעת ללעוג לשונה ולחריג מבחינה פיזית, התנהגותית או נפשית, כך אין ללעוג לבעלי נטייה חד מינית. אדרבה, על הסובבים אותם - בני משפחה וקהילה - לגלות כלפיהם רגישות מיוחדת, לקיים בהם את מצוות התורה "ואהבת לרעך כמוך", ולהקפיד להימנע מאיסור אונאת הרע.

הנטייה החד מינית יוצרת מצבים נפשיים מאתגרים. תפקידם של מנהיגי הקהילה - לצד הוראתם את האיסורים הקיימים בתחום - הוא לכוון את הקהילה להתגבר על הקשיים ולפתח יכולת הכלה של בעלי הנטיות החד מיניות.

בעלי נטייה חד מינית הנשמרים מהאיסורים הם מגיבורי כוח עושי דבר ה'.

הנכשלים באיסורים של קשר חד מיני - ככל מי שנכשל באיסורי תורה ובגזרות חכמים - מוטלת עליהם מצוות התשובה. אף אם הם מתקשים לשוב הם אינם פטורים מן המצוות. טוב שימצאו דרכים היאך למעט באיסורים וימצאו מורה הלכתי הבקיא בסוגיות אלה שיסייע בידם.

קהילות רבות לא מדירות מתוכן מי שנכשלים בעברה - הן במצוות שבין אדם לחברו והן במצוות שבין אדם למקום כמו חילול שבת - וכך היא הרוח העולה מהנחיית רבים מרבתינו. יש להפעיל גמישות זו גם ביחס למי שנכשל באיסורים הקשורים לחד מיניות, ובוודאי שבמקרה שבו אין

¹ כדי למנוע אי בהירות: בכל מקום שמוזכרות במסמך זה המילים 'בעל נטייה חד מינית' הכוונה לאדם הנמשך על פי נטייתו לבן מינו (ולא נמשך לבן המין האחר) - איש לאיש ואישה לאישה.

הקהילה ואנשים

בעלי נטייה חד מינית הרחבה ומקורות

א. מבוא

סוגיית החד מיניות מביאה במבוכה בקרב רבים מבני קהילתנו. שמא משום שהנושא - כפי שהוא בא לידי ביטוי בתקשורת ובציבוריות - ספוג פעמים רבות בביטויים של החצנת מיניות שאינם מתיישרים עם ערכי הצניעות של הקהילה הדתית, ושמא סיבות אחרות גרמו לכך, אך התוצאה היא שהתלבטויות רבות נותרות בתא נסתר בנפש ואינן זוכות לבירור נכון על פי דרכה של תורה. הזנחת הזירה, ומיעוט התייחסות הלכתית ורבנית לנושא, גוררים ניכור כלפי התופעה ודחייה של נושאים - ניכור כלפי מה שאחר השונה. לצד זאת, השפה הציבורית שפשתה בה הליברליות, זו המבקשת לתת לכל אדם לעצב את חייו ללא התערבות מבחוץ, גם היא קונה שביתה בנפש. סלידה מחד גיסא, פתיחות וקבלה מאידך גיסא, והמבוכה רבה.

מטרתו של מסמך זה לפשט את הספקות. אין הוא מבקש לתת תשובות לכל השאלות, אלא לסמן דרך לקהילות, דרך שיש בה התבוננות נכוחה אל המציאות והארתה על ידי הבירור ההלכתי, דרך המשלבת בין דין לבין חסד ושלום. אנו תקווה שהמיזוג והאיזון המצויים במסמך זה יסייעו להגדיל תורה ולהרבות אהבה, אחווה ושלוש בין הבריות.

ב. איסור קשר חד מיני

קשר מיני בין שני אנשים או בין שתי נשים הוא אסור. בשלהי פרשת העריות נאמר בתורה (ויקרא י"ח, כ"ב):

"וְאֵת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכָּבִי אִשָּׁה, תוֹעֵבָה הִיא". איסור זה מופיע גם בעונשי העריות (שם, כ', י"ג), ועל כן המעשה עצמו הוא בכלל איסורי עריות מן התורה. הכללתו באיסורי עריות גוררת גם איסורי קירבה כמו חיבוק ונישוק דרך תאוה¹, והמסקנה ההגיונית המתבקשת היא לאסור גם ייחוד².

באשר לקשר מיני בין שתי נשים לא נאמרו דברים מפורשים בתורה. מדרש ההלכה על הפסוק "כַּמְעַשֶׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבְּתָם בָּהּ לֹא תַעֲשֶׂוּ, וְכַמְעַשֶׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשֶׂוּ, וּבְחֻקֹּתֶיהֶם לֹא תִלְכּוּ" (ויקרא י"ח, ג') אסר קשר כזה על רקע הנורמות הפסולות של ארץ מצרים³.

ומה היו עושים? **האיש נושא לאיש והאישה לאישה**. האיש נושא אישה ובתה והאישה ניסת לשניים, לכך נאמר ובחוקותיהם לא תלכו.

למרות שהמדרש מדבר על נישואין, מדברי הרמב"ם נראה בפשטות שאף הקשר המיני הוא איסור מן התורה, וכך עולה גם מהשולחן ערוך. מדברי ראשונים אחרים נרמז שהאיסור הוא מדברי חכמים⁴.

הערה: אין ייעודו של מסמך זה להוות מודריך הלכתי לבעלי הנטייה החד מינית, אלא לברר את היחס הראוי של הקהילה ושל הציבור כלפיהם.

אנו רואים את האתגר המדורג של הקהילה הדתית בהקשר זה בהתייחסות לשלושה מצבים שונים: היחס אל אדם בעל נטייה חד מינית שאינו עובר כל איסור, היחס אל אדם בעל נטייה חד מינית העובר כנראה על איסורים, והיחס אל זוגות חד מיניים.

תשובה פרק ה'. ראו גם רבי מנחם מנדל לפין, חשבון נפש (תרצ"ז), עמ' נג, סוגיית 'הקליטה' של הרמב"ם עברה שזכתה לפיתוחים מרשימים בתורות החסידייות. 7. ראו למשל אגרות משה ד', קט"ו. נראה כי התשובה מכחישה בכלל את האפשרות שגבר ימשך לחברו, שכן הדבר הוא נגד הטבע והבריאה. הרב פינשטיין טוען כי על פי טבעו של האדם אין לו משיכה למשכב זכר וכל כולה של התאוה אינה אלא משיכה לאיסור. אמנם יש לתת את הדעת לכך שהתשובה באה לחזק את רוחו של בעל תשובה שנכשל בחטא משכב זכר ולעודד אותו להתמיד בתשובתו, ועל כן, כפי שעולה מן התשובה במפורש, הטיעונים נבחרו בהתאם ליכולתם להשיג מטרה זו. בנוסף יש לדייק כי התשובה מתמקדת ביצר למשכב זכר ולא בנטייה המינית של האדם. 8. הרב יעקב מדן, מקור ראשון ט"ו באלול תשס"ט (4.9.2009); הרב אהרן פלדמן, www.guardyoureyes.com/resources/ssa/item/a-letter-by-reb-ahron-feldman-to-a-gay-baal-teshuva; הרב רונן לביץ, "סלידה סובלנות מתינות - יחס היהדות להומוסקסואליות", דעות 11 (תשס"א) עמ' 15; הרב יובל שרלו, רשו"ת הרבים (תשס"ב) עמ' 228-229; הרב אהרן (אהלה) הראל, לרעות בגנים (תשע"ד) עמ' 132; וזו כמובן גם הסכמת בית מדרשנו. ראו גם הרב עזריאל אריאל, צהר כ"א (תשס"ה) עמ' 139. "לא נכון יהיה להתעלם ממצוקתם של אותם אנשים שאינם אשמים כלל בכך שנטייה זו קיימת אצלם".

היחס אל אדם בעל נטייה חד מינית שאינו עובר על איסורים

ג. מעשה ולא נטייה

האיסור ההלכתי הקיים בקשרים חד מיניים הוא מעשה העברה ולא נטייתו של האדם. הבחנה זו פשוטה מכדי שתיכתב בספר, אך היא חשובה למעין בסוגיה ולציבור בכלל. במהלך הדורות ניתנו ביאורים שונים לתופעת החד מיניות⁵, ולפי חלקם הנטייה צומחת אצל האדם ללא בחירתו החופשית. על רקע זה אי אפשר לגנות את הנטייה ואף לא לצוות עליה⁶. ואכן ציווי התורה וההלכה אינם מתייחסים אל הנטייה אלא אל ההיבטים המעשיים שהם בחיריים. אף שבדור הקודם, כשנפתחה סוגיה זו לראשונה בהקשרה העכשווי, היו שראו בעצם נהייתו של האדם אחר בן מינו דבר מגונה⁷, רבנים רבים העוסקים בסוגיה זו בדורנו הכריעו כי **אין לגנות את הנטייה ובבעליה אין כל רב⁸**.

ד. איסור אונאה

"וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת-עַמִּיתוֹ, וְיִרְאֶת מֶאֶל-לוֹהֶיךָ" (ויקרא כ"ה, י"ז). אסור מן התורה להונות בדברים⁹. הרמב"ם¹⁰ מסביר מהי אונאת דברים: "והוא שנאמר לו מאמרים יכאיבוהו ויכעיסוהו ולא יוכל לעמוד מפני שיתבייש מהם". והוסיף עליו בעל ספר החינוך בהגדרת האיסור:

"לא זו אף זו שלא להכאיב הבריות בשום דבר ולא לביישם... וראוי להיזהר שאפילו ברמז דבריו לא יהי נשמע חירוף לבני אדם, כי התורה הקפידה הרבה באונאת הדברים, לפי שהוא דבר קשה מאוד ללב הבריות. והרבה מבני אדם יקפידו עליהן יותר מן הממוין ... ולא יהיה באפשר לכתוב פרט כל הדברים שיש בהן צער לבריות, אבל כל אחד צריך להיזהר כפי מה שיראה, כי השם ברוך הוא הוא יודע כל פסיעותיו וכל רמיזותיו, כי האדם יראה לעניינים והוא יראה ללבב¹¹."

ומוסיף בעל ספר החינוך מוסיף כי אף שאין עונש מלקות על הלאו הזה, שכן אין בו מעשה, "כמה מלקיות מבלי רצועה של עגל ביד האדון המצווה על זה, יתברך ויתעלה".

לאיסור אונאת דברים יש להוסיף את אזהרת התורה **"לא תִקְלָל חֵרֶשׁ"** (ויקרא י"ט, י"ד), שביארו בו חז"ל כי

9. כך מתבאר בספרא בהר פרשה ג', ד'. הונאת ממוין נלמדת מפסוק אחר ופסוק זה מתייחד לאיסור הונאה בדיבור. וכך גם בתוספתא בבא מציעא ג', כ"ה, ובתלמוד במסכת בבא מציעא נח, ב. ראו גם מדרש תנאים לדברים כ"ג, י"ז. וכך נפסק ברמב"ם הלכות מכירה י"ד, י"ב, ובשולחן ערוך, חושן משפט רכ"ח, א'. 10. ספר המצוות, לא תעשה רנ"א. 11. ספר החינוך, מצוה של"ח. 12. מכילתא משפטים פרשה ה'; ספרא קדושים פרשה י'; תלמוד בבלי מסכת סנהדרין סו, א: "באומללים שבעמך" לעומת המכובדים שבעם כמו הנשיא; וכך רמז ראב"ע בפירושו לפסוק: "בעבור שיש לך כוח". וראו גם בפירוש הכלי יקר לפסוק ותורה תמימה שם הערה ע"ח. 13. ספר המצוות, לא תעשה ש"י. 14. רמב"ם, הלכות דעות ו', י'. 15. חפץ חיים, באר מים חיים, פתיחה, לאוין אות ט"ו: "ושיטת רש"י בפרשת משפטים משמע דהוא הדין בכל אדם שהוא אומלל יש גם כן לאו זה". 16. איסור הונאה כולל ביוש, כפי שמוכן מאלין, וכך עולה מסמיכות הסוגיות בתלמוד במסכת בבא מציעא, דפים נח-נט. וכך עולה גם מדברי הראשונים, למשל ספר הרוקח, הלכות תשובה ט"ז; רבנו יונה, שערי תשובה ג', רי"ד; רשב"ץ, מגן אבות ג', י"א, ד"ה "והמלבין פני חברו ברבים". וראו גם מסילת ישרים י"א, ובפירושו של רש"י הירש

יש להימנע מניצול הכוח שיש בידי אדם כדי לפגוע במי שמחולש חברתית¹². וראו גם ברמב"ם הרואה בקללת החרש עדות על נפשו הקלוקלת של המקלל ושל המזלזל בחברו יותר מן הצער המגיע אל המקולל¹³.

גם האיסור "כָּל-אֱלֻמָּנָה וַיְתוּם, לֹא תַעֲנֹן" (שמות כ"ב, כ"א), שכלולה בו חובת הזהירות בדיבור ובמעשה - "לא ידבר אליהם אלא רכות, ולא ינהוג בהן אלא מנהג כבוד ... כל המקניטן או מכעיסן ... הרי זה עובר בלא תעשה"¹⁴ - מתברר כאיסור עינוי כלפי המוחלשים חברתית, ואלמנה ויתום אינם אלא דוגמה לכך¹⁵.

ברור אם כן כי יש איסור חמור לבזות ולבייש כל אדם מישראל או לזלזל בו, וכי איסור זה מועצם דווקא כלפי מי שמצבו החברתי מעורער ולעתים יש נטייה להתכבד בקולנו, **ובכן נכלל גם בעל נטייה חד מינית שיש לקיים בו את מצוות "ואהבת לרעך כמוך" ללא סייג**. התלמוד מדגיש כי העונש על גרימת בושות ברבים לחברו¹⁶ חמור מן העונש של עבירת עריות:

אפילו בשעה שעוסקין בנגעים ואהלות אומרים לי: דוד, הבא על אשת איש מיתתו במה? - ואני אומר להם: מיתתו בחנק, ויש לו חלק לעולם הבא. אבל המלבין את פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא¹⁷.

ה. הנשמר מאיסורים גיבור יאמר לו

במשנה נאמר: **"אִיִּזְהוּ גִבּוֹר? - הַכּוֹפֵשׁ אֶת יִצְרָאֵל"**¹⁸. במקורות שונים נטו לראות התגברות זו כמיוחדת לתחום העריות¹⁹, ואף ליכולת לשמור את מצוות ה' כשטעמם לא ברור²⁰. על הפסוק "גִּבְרִי כֹחַ עֲשֵׂי דְבָרָו" (תהלים ק"ג, כ"א) אומר מדרש רבה²¹ כי מדובר בבני אדם דרי ארץ ולא במלאכים שוכני שמים, שכן כאן בארץ לא הכל יכולים לשמור את ציוויו, והמצליח בכך הוא גיבור ומדומה למלאך. חז"ל נתנו מעמד מיוחד למי ששומר שביעית וכינו אותו "גיבור כוח", בשל עמידתו במבחן הקשה כשמשאביו הכלכליים לא מנוצלים ואף נשחקים מול עינוי והוא נדרש לרסן את עצמו ולעמוד מנגד בשל מצוות ה'²².

מי שנפל בחטא, חטא ואף שנה, לא נעשה לו החטא היתר²³ ואפשרות התשובה פתוחה בפניו²⁴. אף מי שלא שב בתשובה גמורה ולא קיבל על עצמו להתרחק מן החטא

לספר ויקרא כ"ה, י"ז. 17. בבא מציעא נט, א. 18. אבות ד', א'. 19. מדרש שמואל ה', ט"ז, על התמודדותו של יוסף עם אשת פוטיפר. 20. תפארת ישראל, אבות ג', קל"א: "ברוך הגבר - הגיבור הכובש את יצרו, אשר בענייני המצוות יבטח בה' שוודאי לטובת האדם ציווה אותם, ולפיכך יקיימם אף שלא יבין טעם". 21. ויקרא רבה א', א' (מרגליות): "במה הכתוב מדבר? אם בעליונים הכתוב מדבר, והלא כבר נאמר: 'ברכו ה' כל צבאיו' (תהלים ק"ג, כ"א); אם בתחוננים הכתוב מדבר, והלא כבר נאמר: 'ברכו ה' מלאכיו' (שם, כ). אלא עליונים, על ידי שהן יכולין לעמוד בתפקודיו של הקדוש ברוך הוא, לכך נאמר: 'ברכו ה' כל צבאיו'; אבל בתחוננים, על ידי שאין יכולין לעמוד בתפקודיו של הקדוש ברוך הוא, לכך נאמר: 'ברכו ה' מלאכיו', ולא כל מלאכיו". 22. תנחומא (בבא), ויקרא א': "רבי יצחק נפחא אומר: אלו שומרי שביעית. ולמה נקרא גיבור כוח? כיוון שרואה שדהו מובקרת ואילנותיו מובקרים והסייגין מופרצין ורואה פרותיו נאכלין וכובש יצרו ואינו מדבר, ושנו רבותינו: ואיזה גיבור הכובש את יצרו". 23. יומא פ, ב: "דאמר רב הונא: כיוון שעבר אדם עברה ושנה בה - הותרה לו. הותרה

לגמרי, עדיין יש ערך בהימנעותו ממה שיכול להימנע, ובוודאי מי שעובר על איסורים קלים צריך להיזהר מן החמורים²⁵. וכך גם באיסורים הקשורים לנטייה החד מינית²⁶.

היחס אל אדם בעל נטייה חד מינית העובר כנראה על איסורים

ו. איסור אונאה כלפי חוטא

בתלמוד מובאת אמנם דעה שממנה נראה כי איסור אונאה קיים רק כלפי שומרי מצוות²⁷, אך ראשונים רבים פירשו מימרא זו בדרך אחרת²⁸. יש שהעירו²⁹ כי נחלקו בזה רבי יוסף קארו והרמ"א³⁰:

כשם שאונאה במקח וממכר, כך אונאה בדברים. וגדולה אונאת דברים מאונאת ממון, שזה ניתן להישבון וזה לא ניתן להישבון, זה בגופו וזה בממונו. והצועק על אונאת דברים נענה מיד. הגה: יש אומרים דאין מצווין על אונאת דברים אלא ליראי השם.

נראה כי כיוון שלדעת חלק מן הראשונים איסור הונאה קיים לא רק כלפי יראי ה', ואיסור הונאה הוא איסור תורה שחומרתו נוסחה בתלמוד ונתפרשה בדברי השולחן ערוך, יש מקום לחוש לדעה האוסרת הונאה כלפי מי שחוטא³¹. לסוגיה זו נקודת מבט נוספת. התלמוד התיר לבזות עוברי עברה שבין אדם למקום במגמה להשיבם בתשובה כחלק ממצוות התוכחה³². נתיב התוכחה, הכולל ביזוי, הוא האפשרות האחרונה, כאשר לא הועילו דרכים אחרות כמו תוכחה עניינית ומונמסת בארבע עיניים³³. אולם לאור דברי התלמוד במסכת ערכין כי בימינו אין מי שיודע להוכיח - "אמר רבי אלעזר בן עזריה: תמהני אם יש בדור הזה שיודע להוכיח"³⁴ - ציינו פוסקים רבים כי כאשר אי אפשר לקיים את מצוות התוכחה ממילא היתר הביזוי בטל. לא זו אף זו, היעדר התוכחה מונע אפשרות של החוטא להיות מוגדר 'רשע'³⁵, וממילא אסור לבזותו ויש לקיים גם בו מצוות "ואהבת לרעך כמוך"³⁶.

עמדה זו נוסחה בבהירות בספר מרגניתא טבא³⁷, ואחדים מחשובי האחרונים שמחו עליה כעל מרגלית

טובה ואימצו אותה אל חיקם.

להשתדל בטובת חברו, ולרדוף אחר השלום ולהיזהר מלאו ד'לא תשנא', ואף ברשע גמור יש איסור לדעת מהר"ם מלובלין³⁸ לשנאתו כל זמן שלא הוכיחו. ואין בדור הזה מי שיודע להוכיח, שמא אם היה מוכיח לו היה מקבל, וטבעו הרע גרם לו, כמו שאמרו: "ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו", וכל שכן שאסור לקללו, רק יבקש רחמים עליו שיעזרהו ה' על תשובה שלמה³⁹.

ז. מצוות התוכחה ואפשרות ההכלה

האם קבלת אנשים שעוברים על ההלכה לקהילה, ושיתופם ומעורבותם בה הם דבר נכון? האין בכך משום זלזול בסמכותה של התורה ובעליונותה בקביעת סדר היום של הקהילה הדתית?

מחד גיסא, כל יהודי כלול בברית שבין ריבון העולמים לכנסת ישראל ויש לאפשר לו לממשה. הזכות לחסות תחת כנפי השכינה היא מוחלטת ואין להעמיד שומרים בכניסה לבית המדרש ולבית הכנסת. אין זה מתפקידנו לבדוק בציציותיהם של מי שבאים לשפוך לבם לפני אביהם שבשמים.

מאידך גיסא, האחריות לקיומם של התורה ומצוותיה על ידי כל ישראל מוטלת על הציבור ועל הפרטים שבאו בברית⁴⁰, וגם אם אין בידינו האמצעים לממש את קיומה ולאכוף את שמירת המצוות, האין אנו נדרשים לפחות למנוע זלזול במחויבות זו? האם אנו רשאים לתמוך בעבריינות?

האין בשתיקה ובהכלה משום נראות של הסכמה עם החטא⁴¹.

מפתח חשוב לפתיחת הדלת הנעולה מצוי בדברי האחרונים המבארים את פסק הרמ"א⁴².

אם יודע שאין דבריו נשמעין, לא יאמר ברבים להוכיחן, רק פעם אחת, אבל לא ירבה בתוכחות מאחר שיודע שלא ישמעו אליו.

מה טעם בתוכחה אם אין סיכוי שהיא תניב פרי? חכמי זמננו העלו סברה הגיונית ובעלת שורשים⁴³: בתוכחה יש ערך מעבר לתקווה לתיקון דרכו של החוטא, יש בה גם הצהרה מצדו של המוכיח - מחאה.

שני גדרים בתוכחה: האחד - מניעת החטא ואפרושי מאיסורא; והשני - לדעת, להודיע ולהיוודע כי אין אנו שלמים עמו⁴⁴.

הטענה כי על אף שאין ביכולתנו לשנות את התנהגותו של החוטא חובתנו להדגיש את מחאתנו על החטא משוקעת במסמך הנוכחי באופן מסוים. אנו מבקשים לקיים את החיוב לאהוב את הרע ולממשו ביחס לכל, לאפשר לכולם להיות שותפים, לקרב ולהתקרב, ועם זאת לשמר את הנאמנות שלנו לערכים המבחינים בין טוב לרע, בין מותר לאסור. אנו מוצאים לכך עיגון בהערה של הרב קוק⁴⁵.

כל השנאות כולן וחומרי דיניהן הגם נאמרים רק במי שכבר ברי לנו שקיימנו בו מצוות תוכחה. וכאשר אין לנו בדור הזה ולא בכמה דורות שלפנינו ... מי שיודע להוכיח, על כן נפל פותא בבירא וכל הלכות הנוטות לרוגז ושנאת אחים נעשות הן כפרשת בן סורר ומורה, עיר הנדחת ובית המנוגע, למאן דאמר לא היו ולא נתדיין להיות ונכתבו משום דרוש וקבל שכר. והשכר של הדרשה גדול הוא מאוד, כי הוא המלח המעמיד צביון הטוב על ידי תגבורת שנאת הרע בכל ענפיו. וכיוון שהוא עשה באורח לימודי את פעולתו איננו מניח בפועל לרשע משחית באמת להשתרש כלל ועיקר.

אנו מבקשים להשיג את האיזון העדין הזה על ידי אחיזת החבל בשני קצותיו. מחד גיסא, ההכרה וההכרזה כי איסורי תורה אין להם התרה, וההבהרה שעברה על ההלכה לא תוכל לזכות בלגיטימציה; ומאידך גיסא, הפנייה אל הקהילה, אל הציבור ואל קוראים לפתוח את הלב ואת השערים גם בפני אלה שאינם שומרים באופן מלא על הנורמות הדתיות.

קריאה זו מבוססת על הכרעת רבותינו: "יש לקרבם בעבותות אבהב"⁴⁶. המצווה לאהוב את הבריות לא מותנית באפשרות קירובם לתורה אלא היא חובה עצמאית⁴⁷. לעתים תפקידן של הקהילה ושל המנהיגות הוא להעלים עין מעוברי עברה⁴⁸, כי זה צורך השעה⁴⁹. כל זה מוליד את המסקנה כי באיזון שבין שמאל הדוחה וימין המקרבת יש בדורותינו להעצים את הימין המקרבת ולרסן עוד את השמאל הדוחה, או לפחות לא לשכוח את הימין⁵⁰.

כך ביחס לעוברי עבירה מובהקים, שאף מחללים שבת בפרהסיא, קל וחומר כלפי מי שמעשיו סתומים כמו בעלי

הנטייה החד מינית, שהכריעו לחיות עם בן זוג, ומבקשים עם זאת להיות חלק מן הקהילה שומרת המצוות.

הקריאה לשתוף בקהילה היא אפשרית ורצויה. אנו פותחים את הלב ושערי הקהילה לאדם מתוך הדגשה שאין בכך כדי לתת אישור לעבירה.

היחס אל זוגות חד מיניים

ח. זוגיות כהלכה ושלא כהלכה

"עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָביו וְאֶת אִמּוֹ, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבֶשֶׁר אֶחָד" (בראשית ב', כ"ד)⁵¹. התורה ומסורת ההלכה מקדשות את הקשר הזוגי שבין אישה לאיש⁵² ושלולות קשרים אחרים⁵³ בלשון חריפה⁵⁴. לבני אותו מין החיים בזוגיות לא יהיה מעמד פורמלי מבחינת ההלכה והקהילה הדתית לא תכיר בזוגיותם⁵⁵.

אך האם תוכל הקהילה הדתית להכיל בתוכה גם זוגות חד מיניים?

ט. הקהילה והחיים בזוגיות חד מינית

בעלי הנטייה החד מינית, ובמיוחד אלה מהם שהם בעלי הכרה הדתית, עמוסים בסתירות בין הציפייה החברתית והדתית כפי שהם קולטים אותה לבין החוויה הפנימית שלהם. חלקם חווה ייאוש ואף שנאה עצמית⁵⁶. התחושות הקשות מתעצמות נוכח הניכור, הזלזול ולעתים אף הפגיעה שמפגינה החברה הסובבת - משפחה, חברים וקהילה. אם נוסיף לכך את כובד הסוד שרבים מהם נושאים על כתפיהם שנים רבות, ולעתים כל חייהם, נבין כי חייהם מלווים בקושי רב, במצוקה ובייסורים.

לאור דברים אלה הנחתנו היא כי אדם המבקש להשתייך לקהילה הדתית לא יבחר בזהות חד מינית אלא אם כן הדבר כפוי עליו במידה רבה בשל תחושותיו הפנימיות. במובן זה, אצל רבים מהם הבחירה בדרך חיים שיש בה עברה על ההלכה אינה חופשית לגמרי, ומסתבר שאינה מה שמוגדר בהלכה 'עברה לתאבון'⁵⁷. כשם שאין לדון שוגג כמזיד ואונס כרצון, כך יש להבחין בין עברה על ההלכה הנעשית מתוך רצון חופשי לבין

כתבו הפוסקים דאסור מהתורה אפילו אינו שומר התורה והמצוות". וכך פסק למשל מנחת חינוך סי'ג, א' באשר לגר. ויש מקום להשליך מגר לעניין חד מיניים, וד"ל. ומוסיף שבת הלוי בקונטרס המצוות (סוף חלק ה') סימן י"א: "אבל מה יעשה תינוק שנשבה שלא למד ולא ראה ואין בו שום אשמה שאבותיו קלקלו אותו, אף על פי שבמעשיו רשע הוא ... כיוון שתינוק שנשבה הוא ... אסור להונתו". וראו בהמשך. 32. ראו מגילה כה, ב: "האי מאן דסנאי שומעניה שרי ליה לבזויה". ופסק הרמב"ם בהלכות דעות ו', ח: "המוכיח את חברו תחילה לא ידבר לו קשות עד שיכלימו, שנאמר: 'ולא תשא עליו חטא'". במה דברים אמורים? בדברים שבין אדם לחברו, אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכללימין אותו ברבים ומפרסמים חטאו ומחריפים אותו בפניו ומבזין ומקלל'ין אותו עד שיחזור למטוב, כמו שעשו כל הנביאים בישראל". 33. רבנו יונה, שערי תשובה ג', ר"ט. וכך היא משמעות דברי הרמב"ם שהובאו לעיל, וכן הכריע גם בספר חפץ חיים, הלכות לשון הרע ד', ד'. 34. ערכין טז, ב. ידעית התוכחה הנחוצה לדעתם של רבנו גרשום ורש"י היא דרך כבוד. בדורות האחרונים פירשו כי הכוונה לסגנון תוכחה שיש בו כדי לחזרזר ללב של המוכח. ראו למשל הרב צבי יהודה קוק, מתוך התורה הגואלת (תשמ"ג) עמ' עז, ושם עמ' קלד-קלה. 35. שכן 'רשעותו' אינה מוכחת. שהרי ייתכן שאם יבארו לפניו את חטאו באמצעות

27. בבא מציעא נט, א: "אמר רב חננא בריה דרב אידי: מאי דכתיב 'ולא תנו איש את עמיתו' - עם שאתך בתורה ובמצוות אל תונה". וביאר נימוקי יוסף על הרי"ף (שם, לב, ב'): "למדנו שלא הזהיר הכותב באונאת דברים אלא יראי השם. ואמר במדרש: אם הונה עצמך מותר אתה להונה, שזה אינו קרוי עמיתך. ואמרו: במסכת מגילה (כה, ב) האי מאן דסני שומעניה שרי לבזויה". וכן סבור בעל ספר יראים סימן ק"פ: "שלא הזהיר הכותב באונאת דברים אלא ליראי ה', אבל אם עבר'יין במזיד הוא אפילו בדבר אחד ולא עשה תשובה רשאי להאנות בדברים". 28. ראו רבנו יהונתן, בבא מציעא לג, א (בדפי הרי"ף): "עם שאתך בתורה ובמצוות כלומר, אם במצוות, אף על פי שאינם חכם אל תונה, כיוון דמבני ישראל הוא". משמעות דבריו היא הרחבת הדין לכלל ישראל ולא רק לחכמים. גם המאירי מוציא מן הכלל עובדי אלילים בלבד, ובה"ח (חושן משפט רכ"ח, א) נוטה לפרש שהמיעוט הוא רק של נכרים ולמעשה נותר בצריך עיון. ראו גם בריטבי"א (בבא מציעא נט, א) שמפרש את הדברים כמכוונים לאיסור אונאת אשתו. 29. פני יהושע בסוגיה. הוא עצמו מפרש כי רק נכרים מועטו מן המימרא הנ"ל. 30. שולחן ערוך, חושן משפט רכ"ח, א'. 31. ראו למשל בשו"ת שבט הלוי ח', ש"ט, שעל אף שפוסק שמדינא דגמרא אין איסור אונאה בעוברי מצוות הוא כותב: "גם באונאת דברים הרבה יש להיזהר בזה, דכמה דברים רעים יוצאים מזה, אם לא שצריך כדי ליסור לרשעים וכוונתו לשם שמים. ובגר

לו סלקא דעתך? אלא אימא: נעשית לו כהיתר". רש"י (ערכין ל, ב) מפרש: "דומה בעיניו כהיתר", ובעל תורה תמימה אומר: "וקשה לו להיפרד ממנה" (ויקרא כ"ה, הערה ע"ה; רבנו יהונתן כתב: "ולא יתחרט בו לעולם" (יומא פה, ב, בדפי הרי"ף). ובעל ספר המקנה (קידושין כט, ג), כתב: "וקשה תשובתו". 24. לעומת רבנו חננאל (יומא פז, א) והר"ן (על רי"ף יומא ה, א) הסבורים שכששנה אדם בחטא נסתמו בפניו דלתות התשובה, כתב הרמב"ם, הלכות תשובה ב', א': "אפילו עבר כל ימיו ועשה תשובה ביום מיתתו ומת בתשובתו כל עוונותיו נמחלין". 25. פשוט מסברה. גם התלמוד דן באפשרות לכוון את החוטא אל החטא הקטן כדי למנוע ממנו את החטא הגדול. ראו שבת מג, ב - מד, א'; שולחן ערוך, אורח חיים ש"א, א'; משנה ברורה שם, ג', באשר להיתר לטלטל את המת בשעת דלקה ולעבור על איסור מוקצה, כדי שלא יבוא לכבות בשבת. ובגמרא סוטה מח, א: "אמר רב יוסף: למנוע כבדו ועני נשי - פריצותא, זמרי נשי ועני גברי - כאש בנעורת. למאי נפקא מינה? לביטולי' הא מקמי הא". וכך בספר חסידים (מרגליות) קעו, ושם בהערה א' במקור חסד; ובילקוט יוסף שבת ה', של"ז, דין דבר שאינו מתכוון, בהערות אות ג', בשאלה האם יש להתיר נסיעה באופניים כדי למנוע נסיעה ברכב, ועוד. 26. כיוון שהמסמך פונה לקהילה ולא אל אנשים בעלי נטייה חד מינית לא נכנסנו כאן לביורר מעמיק ומפורט בסוגיה זו. סוגיית האיסורים נדונה בסעיף ב' לעיל. טוב שהמתחבט בסוגיה ימצא לו מורה הלכה הבקיא בסוגיות אלה שייטע בידי.

זו הנעשית בנוסיבות האמורות. יש להוסיף לכך כי חלק מבעלי הנטייה החד מינית נוטים לחשוב שזוגיות חד מינית אינה אסורה, לפי מה שדימו לראות במקראות ובעיקר בדרשות המפתות את הדעות⁵⁸, או בעמדות שלא נתקבלו על ידי חכמי ההלכה⁵⁹. על רקע מצוקתם הרבה הם התפתו להאמין לנוקטים עמדות אלה ויש מקום לראותם כשוגגים בדבר הלכה⁶⁰.

ולכן, על אף שאין להתיר את איסורי העריות, יש מקום להקל בגישת ההכלה החברתית ולקבלם לתוך

- ובדומה לכך גם העברות של האחד מיוחסות גם לאחרים (סנהדרין מג, ב). עיקרון זה צמוד לחובת המחאה בפני החוטאים (סנהדרין כז, ב) ומטיל את האחריות ואת העונש על מי היה בידו למחות ולא מחה (שבת נד ב). וראו גם הרב שאול ישראל, עמוד הימיני (תשנ"ב), "החובה להשלתת התורה בישראל", עמ' פז-קב.
- על אף ההכרעה שאין כיום מי שיועד להוכיח, המוליכה לכך שאין במציאות החברתית מי שיוגדר י'שעל ושאינ מי שמצווה לדחותו בשתי ידיים, מוטלת אחריות על הציבור לנסות לתקן כמיטב יכולתו, אף אם יכולת זו מוגבלת.
- אורח חיים תר"ח, ב'.
- על אף שאין אמירה מפורשת מסוג זה בדברי הראשונים, ואדרבה, מדבריהם נראה כי כל ערכה של התוכחה הוא "אולי תישא פרי", נראה כי שורשיה של הסברה בהתקתת האחריות מהחוטא אל האחרים, כפי שעולה מסוגיית הערבות, ראו לעיל הערה 40.
- הרב שמחה הכהן קוק, "מצוות התוכחה ביחיד ובציבור", תחומין ז (תשמ"ו), עמ' 127. וכן העיר הרב יעקב אריאל בתוך: הרב אברהם וסרמן, רעך כמוך (תשס"ח), עמ' 253, כי מצווה עצמית משמעותה סלידה מן העברה. וראו גם הרב ישראל מאיר לאו, שו"ת יחל ישראל י"ב: "הנה כל עוד שלא יגלה דעתו שאינו ערב בעד עברה זו, עדיין יש לו חלק בפעולתו של זה, והרי הוא נענש ונתפס בעבור חטאו של חברו. וכדי שלא ייענש בכך מחובתו לנלות דעתו שאינו ערב בעד עברה זו, ואופן הגילוי דעת בנדון דידן הוא המחאה, בדיבור או במעשה".
- אגרות הרא"ה חלק א' (תשכ"ג), עמ' שה. זו הייתה מדיניותו הקבועה של הרב קוק ביחסו לעובדי העברה. ראו למשל צבי ירון, משנתו של הרב קוק (תשל"ד), עמ' 323-371; הרב בנימין אפרתי, הסנגוריה במשנת הרב קוק (תשס"ו).
- בטל דין מורדין ואין מעלין ביחס לכופרים. ראו חזון איש, יורה דעה ב', ט"ז: "אבל בזמן ההיעלם, שנכרתה האמונה מן דלת העם ... אין הדין נוהג בשעה שאין בו תיקון, ועלינו להחזירם בעבותות אהבה ולהעמידם בקרן אורה במה שידנו מנעת".
- הרב צבי יהודה הכהן קוק, מתוך התורה הגואלת חלק ב' (תשמ"ט), עמ' קנט: "את מי מקרבים? - את הרחוקים מן התורה, ועליהם אנו מצווים באהבה, ולא לימדונו החכמים האבות הבריות כדי לקרבן לתורה, אלא אהבה עצמית: 'אווהב את הבריות'". וכך עשרות פעמים בשחיחותיו.
- ראו שו"ת הרשב"א חלק ה', רל"ח: "והעלמת עין מן העובר לעתים מצווה, והכל לפי צורך השעה. והחכם מעלים עין לעתים בקלות". וראו את השימוש שעשה בדברים אלה הרב עובדיה יסף, יביע אומר חלק ח', יורה דעה י"ב.
- הרב יהודה עמיטל, "בענין מצוות תוכחה", ספר היובל לרב מרדכי בריאר (תשנ"ב) חלק ב', בעיקר עמ' 525-533: "מעשים שבכל יום שבתי כנסיות של יראים אינם נמנעים מהיענות לבקשתם של אנשים לא דתיים להעלות ביהם לתורה בשבת בר מצווה, וזאת אף על פי שידוע שרבים מבני המשפחה יבואו ברכב לבית הכנסת ... מעשים אהבת הברית יום בכל ביתו הדין בארץ ... שאכשר בא זוג לא דתי להתגרש הדיינים אינם נמנעים מלנסות מלהשכיח שלום בית ביניהם, אף על פי שיודעים שבני הזוג לא מקפידים כלל על דיני טהרת המשפחה ... השאלה הגדולה היא האם בימינו ... כאשר התמודר בקיבור רחוקים לתורה ויראת שמים ... וזקנו מנחה עלינו לאמץ גישה מקלה יותר למען קרב לבבות לאביהם שבשמים?".
- סנהדרין קז, ב: "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת". וראו דברי הפוסקים בעניינים שונים: שו"ת משיב דבר חלק ב', מ"ג: "ואף כאן, ברצוה לשוב בדרך טובים, יש לתת יד לפושעים ולפשוט ימין לקבל שבים, כמידת הבורא יתברך", שולחן ערוך הרב, הלכות תלמוד תורה ד', י"ז: "אין מלמדוין תורה לתלמיד שאינו הגון ... ואם אי אפשר להחזירו למוטב תחילה והוא דוחק לחזק ליכנס ללמדו, תהא שמאל דוחה וימין מקרבת"; יביע אומר חלק א', יורה דעה י"א, בעיקר סעיף י"ח: יביע אומר חלק ז', אורח חיים ט"ו, ו' עשה לך רב חלק א', ס"ד. וראו גם הרב יונה פודור, "שמאל דוחה וימין מקרבת", תחומין ט' (תשע"ט) עמ' 102-112.
- ראו בראשית רבה ו', ט': "לשעבר אדם נברא מן האדמה, חוה נבראת מן האדם. מכאן ואילך בצלמנו כדמותנו. לא איש בלא אישה ולא אישה בלא איש ולא שניהם בלא שניהם".
- פסיקתא זוטרתא, בראשית ב', כ"ג: "תנא שמעיה דרבי מאיר: איש ואישה שכינה ביניהם: י"ה - וי"ד באיש והיא באישה. וזו - שכינה ביהיין ומתברכין; לא זכו - שכינה מוסתלקת מביניהן ונדבקות שתי האשות ואש אוכלתן"; אגרת הקודש לרמב"ן פרק ב': "שהאדם מתחבר לאשתו בקדושה, שכינה ביניהם".

הקהילה⁶¹.

מה תהא טיבה של אותה קבלה? האם יוטלו עליה סייגים? האם יש לתבוע מבעלי הנטייה החד מינית הדדיות ושמירה על כללים מסוימים ברשות הרבים⁶² - שאלות אלה ראוי ללבן בכל קהילה לפי כוחה, בהתאם ליכולתם של המצטרפים אליה ועל פי הכרעת המנהיגות הרוחנית שלה. אך הקו המנחה ראוי שיהיה פריסת כנפיה של הקהילה על אנשים אלה וקירובם בעבותות אהבה "לְבִלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נֶדָּח" (שמואל ב' י"ד, י"ד)⁶³.

- מדרש שכל טוב, בראשית י"ט, ז': "יודבק באשתו והיו לבשר אחד - ולא בזכר, שאין נעשין בשר אחד"; בפסיקתא זוטרא, בראשית ב', כ"ד: "היו לבשר אחד - ... יצאו בהמה, היה ועוף ומשכב זכר שאין עושין בשר אחד ואין מום פרייה ורבייה".
- ספרא, אחרי מות ט', ח': "כמעשה ארץ מצרים וכמעשה ארץ כנען לא תעשו ... ומה היו עושים? האיש נושא לאיש והאישה לאישה".
- מהספרא שהבאנו (ראו הערה קודמת) עולה שקשר חד מיני קבוע וממוסד גרוע מחטא מזדמן, וכך נטו לבאר חלק מהאחרונים, ראו למשל שו"ת תורה לשמה תק"ד: במדרש תנחומא (בבב), בראשית ל"ג, ההדגשה היא כי חתימת גזר הדין במבול היא משום כתיבת כתובה לזכר, וראו גם חולין צב, ב, וברש"י ד"ה שאין כותבין.
- אך אי אפשר להתעלם מהחלופה לזוגיות - חיים של חטאים מזדמנים, של רדיפה אחר המעשה המיני, של שקר והיעדר נאמנות שיש בהם חשש של חשיפת יתר למחלות וייתכן שאף פריצת גדר במעגלי העברה. גם להימנעות מזוגיות קבועה יש מחיר מוסרי והלכתי, ושמאי יש להבחין בין מיסוד הקשר במשמעותו הפורמלית לבין קיומו של קשר קבוע ללא מעמד רשמי, ואכמ"ל.
- ראו מסמך העקרונות של אתר ה"ד".
- התלמוד מבחין בין עברה להכעיס - שאין לאדם הנאה בה וכל כולו מכון להכעיס את בוראו - לבין עברה שיש לאדם ממנה טובת הנאה והיא הגורמת ליצרו להתעורר ובסופו של דבר לחטוא. הן העובר עברה להכעיס והן העובר עברה לתאבון נכנסים לפי מסקנת ההלכה לגדר י'רשעי הפסול לעדות (סנהדרין כז, א; שולחן ערוך, חושן משפט ל"ד, ב'). אולם יש עברות שאדם חוטא בהן משום ששיקול דעתו משתבש. במקרים אלה, על אף שעבר עברה הוא לא נפסל לעדות ובפשטות גם לא מוגדר י'רשעי' השיבוש נובע לעתים מכך שאדם י'מורה היתר' לעצמו - אדם עובר עברה וסבור שאינה עברה (סנהדרין כז, ב, רש"י, ד"ה באריסא, וראו עוד בהערה 60), ולעתים חוזק היצר הוא הגורם לכך. ראו שבת ד, א, תוספות ד"ה וכי אומרים: "זדומים לאנטיין; סנהדרין כז, ב, תוספות ד"ה החשוד: "משום דיצרו תוקפן", אמנם שם הוא מבדיל בין עריות לרביעת זכר ואכמ"ל. וראו גם אגרות הרא"ה חלק א', עמ' קט-קעא.
- סטיבן גרינברג, עם א-לוהים ועם אנשים: המוסקסואליות במסורת היהודית (תשע"ג), ראו גם "עמדות הלכתיות לא ארוותודקסיות במאמרו של טוביה פרי, "דת ומציאות - תהליכי שינוי בקהילה הדתית מנקודת מבט של מטפל דתי", בתוך: בדרך לא סלולה: היבטים משפטיים, קהילתיים והוריים של משפחות חד-מיניות, עמ' 57-69.
- על ראיית בעל הנטייה החד מינית כאנוס אף על מעשה העברה רומה הרב גרמון לאם:

- Rabbi Norman Lamm, "Judaism and the Modern Attitude to Homosexuality, Judaica Year Book, pp. 194-205.
- כך מצאנו שהסבור כי הוא עושה מעשה מותר אינו נפסל לעדות אף אם עבר עברה והקהל מחה בידו. ראו שולחן ערוך, חושן משפט ל"ד, ד': "קבירי המת ביום טוב ראשון כשרים. אפילו נידו אותם ושנו בדבר, כשרים, מפני שהם סוברים שמצווה הם עושים ושלא נידו אותם אלא לכפרה. הגה: והוא הדין בשאר דבר איסור שנוכל לומר שעברו מכוח טעות". וראו גם בפתחי תשובה ט' שם.
- דומה שעל אנשים חד מיניים ניתן לקרוא את דברי המדרש על דמעת העשוקים המעוררת לדבוק בדרכיו של הקדוש ברוך הוא (ויקרא רבה ל"ב, ח): "אמר הקדוש ברוך הוא עליי לחנמן", ולמצוא את הדרך לנחמם ולהכילם.
- כך נוהגות קהילות שונות הקולטות לתוכן ייחידים שלא חיים על פי הגורמה של החברה: המצטרף באופן מלא או חלקי יישר קו עם המקובל בחברה בפרהסיה, כאשר ההסכמה היא שבכרשות הייחיד או מחוץ לפרהסיה הקהילתית הקהילה לא תקפיד עליו.
- דחיה מן הקהילה תולך פעמים רבות לעזיבה של שמירת המצוות בכלל. אפשרות זו נובעת משבירת המחיצות אצל בעלי נטייה חד מינית בין שומרי מצוות לאלה שאינם מקפידים על כך. סיפוריהם של בעלי נטייה החד מינית הבאים מרקע דתי וראינות נעם מגלים י קשה להם לשמור על אורח חיים דתי במעגל החברתי שלם, וכי לעתים בן הזוג שלהם אינו דתי. ראו למשל סיפורים של המוסקסואלים ולסביות דתיים בספרה עירית קורן, ארון בתוך ארון (2003), וכן רבקה קנריק, המו דתי - זהות ומציאות חיים (עבודת תזה, 2011) - עניין זה ראוי להיבחן ועשוי להעניק זווית נוספת לסוגיה. ראו גם נהוראי אלקיים, תהליכי עיצוב זהות בקרב בני נוער להט"בים דתיים ותפיסתם באשר למסגרות בלתי פורמליות הייחודיות להם (עבודת תזה, תשע"ד), בעיקר עמ' 95-85.

בקיץ האחרון חווינו את תוצאותיה של קנאות רצחנית. הרצח של שירה בנקי - מלבד הצער הגדול על אובדן חיים הצעירים והזעזוע הקשה ממעשה הרצח - צריך לשמש גם תמרור אזהרה להמשכיותה של החברה וקריאה גדולה לסובלנות והכלה. עלינו להיפגש, להכיר, לשבור חומות של ניכור המבוססות על מרחק וחוסר ידע. ללמוד להכיל את מי שסבור אחרת ואפילו סבור מאוד אחרת. לא להסכים אבל לדעת שמאחורי הדעה האחרת עומד אחיך, בנך, אמך או אבך.

הוריה של שירה בנקי ז"ל, עקב הנסיבות, הפכו בעל כורחם למייצגי המחאה נגד המצב חברתי שאין בו הקשבה אלא שנאת חינום ודריסת היחיד. בקשנו ממשפחת בנקי לשתף אותנו במחשבותיהם בסוגיה זו גם כרקע למסמך ההלכה, הקורא לסובלנות והכלה בקהילה. ולשמחתנו הם נענו לבקשה. מיותר לציין שחלק מן העמדות המופיעות במכתב מייצגות את כותביו, ואילו אנו סבורים אחרת, אך דומה שיש מקום להשמיע את הזעקה העולה ממנו גם בעלון שלנו. חלק מן האתגר החברתי העומד בפנינו הוא לפתח תרבות מחלוקת שאינה מוחקת או מתעלמת אלא מקשיבה ומתווכחת.

קיצוניות, קנאות ורצח

מיקה ואורי בנקי

אבל האם כל המאמינים מקיימים את כל המצוות בכוונה מלאה 365 ימים בשנה? האם כולם לו' צדיקים? - השאלה רטורית והתשובה ברורה. כל המקפידים בעיני עצמם, הדוחפים אפם לעניינים של אחרים, לחדרי המיטות של אחרים, לצלחות של אחרים - האם הם סיימו להסדיר על הצד המעולה ביותר את כל ענייניהם שלהם עם בורא עולם?

האם כל מי שגיחך בהסכמה נוכח מצעד הבהמות, שקרא בהסכמה את הפשקווילים כנגד 'מצעד התועבה' בירושלים, שתרם לארגון 'חננו' שבחר להגן על הרוצח אחרי הנסיון שלו לרצוח צועדים לפני כ-10 שנים - מקיים את כל תרי"ג המצוות, כך שהוא בעמדה לעסוק בנטייתם המינית של אחרים?

סובלנות ומתינות פרושן גם ויתור. אנחנו כאנשים חילונים נאלצים לוותר בשם הסובלנות על כמה מעקרונותינו, שכן אם נעמוד על כולם בבחינת "קוב הדין את ההר' לא נוכל לחלוק את המרחב הציבורי עם אנשים אחרים.

כך, למשל, פעמים רבות מספור, אנו נדרשים לאכול אוכל כשר, לקבל מסמכים עם הכותרת 'בס"ד', להתנזר משירותים רבים בשבת ועוד ועוד.

חלק מוויתורים אלו הם קלים (אולי כי התרגלנו) וחלקם קשים יותר, אך חשוב לנו שתדעו כי ישנם ויתורים שאנחנו לא מוכנים לעשות, עקרונות יסוד של החיים החילוניים אשר בלעדיהם לא נוכל להתקיים כאן, וכדוגמא עיקרית לכך נציין את החופש מדת. החופש להיות חילוני.

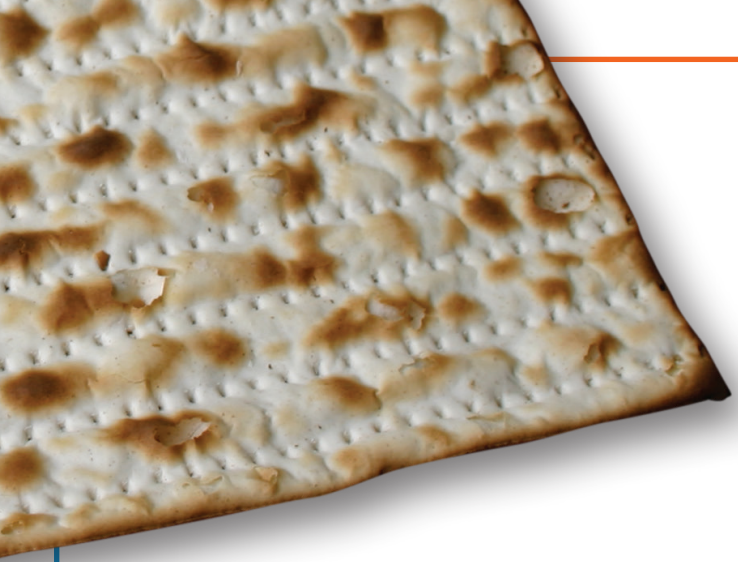
כדי לאפשר את החיים המשותפים על כולם לוותר, גם אולי בעניינים שקשה לוותר בהם, לא יתכן שמישו יצא ומלוא תאוותו בידו.

על מנת לקיים כאן חברה יציבה ומתפקדת, שמתמודדת עם אתגרי המאה ה- 21 במזרח התיכון, שמצליחה לשלב בין לאום ודת יהודים עם חיים במדינה מודרנית ודמוקרטית, שמכבדת זכויות אזרח ושמאפשרת השכלה ושוויון לנשים וגברים כאחד - יש לסגל הלך רוח של הכלה, פשרות והשלמה.

על אף מה שאמרנו בתחילת דברנו, שאין אנו מומחים להלכה, נסיים באמירה זהירה: לא כל עניין הוא עבודה זרה או שפיכות דמים, ולא כל הפרת מצווה היא בבחינת "הרג ובל יעבור". אפשר, ראוי וצו השעה הוא לשקול לשנות כיוון מבית שמאי לבית הלל.

תודה לכם

מיקה ואורי בנקי

לחם עוני ותעודת עניות הרב ד"ר רונן לוביץ

הרב ד"ר רונן לוביץ,
רב היישוב ניר עציון,
מרצה במכללת "שאנן",
ומכהן כנשיא
"נאמני תורה ועבודה".

ייתכן עוד שהקברה אל הארץ, שבה עתידים בני ישראל לרכוש נכסים ולשבת איש תחת גפנו, יצרה צורך לחדד את חושיהם לרגישות חברתית כלפי מי שלא התברכו בנכסי גדל"ן וברווחי הון. לפיכך בספר 'דברים', שדבריו נאמרו לקראת הכניסה לארץ, גם המצוות של מתנות עניים (כד, יט-כב), החובה להעניק מענק שחרור לעבד (טו, יב-טו). והדרישה לעשות משפט צדק לחלשים (כד, יז-יח), כולן מנומקות בחובה לזכור "כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם"

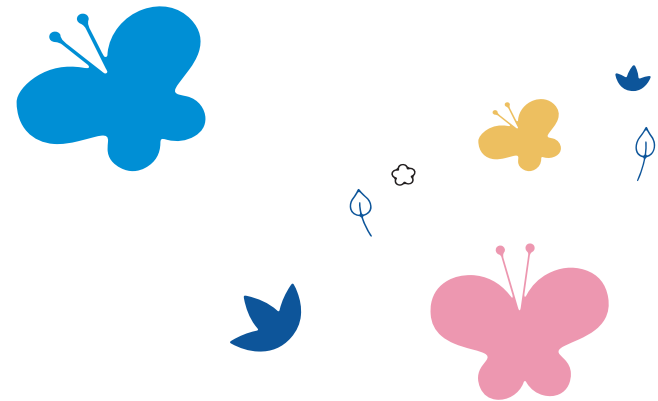
הדבר הבולט בכל המצוות האמורות איננו רק הריבוי שלהן, אלא גם העובדה שהתורה מפרשת את **טעם המצווה**, דבר שלא נעשה ברוב המצוות שבתורה. טעם זה מכון אותנו, באופן שאינו משתמע לשני פנים, למסר הערכי-רעיוני שצריך כל יהודי להפיק מיציאת מצרים. מסר כזה הפיקו גם חז"ל, כאשר קבעו הלכות המגנות על זכויות העובדים, דוגמת הגמרא שאומרת: "פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום, דכתיב (ויקרא כה) 'כי לי בני ישראל עבדים' - עבדי הם, ולא עבדים לעבדים" (בבא מציעא י, א).

אפשר שעיקרה של גלות מצרים ותכלית העבדות בה היו כדי שהעם יעבור את אותו תהליך קשה שיוביל להבשלת ההכרה בסבלם של החלשים. רק מי שעבר בכור ההיתוך של הסבל, הדיכוי וההשפלה, מסוגל להיות רגיש לסבלם של חלשים ונזקקים. כיום, כאשר מחד גיסא יש רבים בתוכנו שלא חוו על בשרם כור היתוך של סבל, מחסור ומצוקה, ומאידך גיסא יש רבים כל כך שחיים מתחת לקו העוני, מתעצמת החובה להטמיע את המסרים הסוציאליים של סיפור יציאת מצרים בתודעה, ברגישות המוסרית ובאופני ההתנהגות שלנו. לא במקרה נקשרו **סיפורים** רבים סביב חג הפסח לרעיון ההתחשבות בחלש והעזרה לנזקק. כך מסופר על רבי ישראל מסלנט, שכאשר נשאל מהו הדקדוק ההלכתי החשוב ביותר עליו יש להקפיד בהכנת מצות מצווה, תשובתו הייתה: לשים לב לאלמנה הענייה, שלא תעבוד מידי קשה. על רבי אייזל חריף מסלונים סופר שראה גביר קמץ, מנער בהקפדה את כיסיו בערב פסח מפירוירי חמץ. אמר לו: "אתה פטור מבדיקת הכיסים, שכן צריך אדם לבדוק עד מקום שידו מגעת, ואילו ידך שלך לעולם אינה מגעת אל תוך הכיס".... דקדוקי חג הפסח עוררו מנהיגים רוחניים אלה לתת את הדעת לדאגה לחלשים. חג הפסח הוא הזדמנות להטמיע בקרבנו את הרגישות למצוקות הכלכליות בחברה הישראלית, ולדרוש מעצמנו לעשות יותר כדי שיציאת מצרים תהיה לא רק סיבה למסיבה, אלא גם תניע שינויים סוציו-אקונומיים, ואפילו תגרום ליד להיכנס לכיס.

לפני שנתיים פנתה עמותת "ידיד" לנציב פניות הציבור ברשות השנייה, בבקשה שלא להפוך את פסח לאירוע "הרייטינג של העוני", כשלטענתם יש בו היבט פוגעני ומשפיל. יש בכך הערה של טעם, אולם טעם המרור של העוני גרוע יותר, והעלאת המודעות למצוקה הכלכלית הקיימת חשובה מהסיכונים שבחשיפה לא מבוקרת. דו"חות העוני המבשרים את בוא חג האביב, משתלבים יפה באתוס הבסיסי של חג החרות.

לרגל ליל הסדר, שעומד בסימן המספר ארבע, אצביע על ארבע פתיחות של ענייני פסח שכולן מתמקדות בעיקרון ההתחשבות בנצרך. **המשנה** פותחת את דיני ליל הסדר בהוראה: "ואפילו עני שבשרא, לא יאכל עד שיסב; ולא יפתחו לו מארבעה כוסות של יין, ואפילו מן התמחוי" (פסחים י, א); **ההלכה** הפותחת את הלכות פסח קובעת: "ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח" (שולחן ערוך תכט); **ההגדה** פותחת בהזמנה לכל הרעבים: "כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח"; גם **ההפטרה** שנבחרה לשבת הגדול, מדברת כבר בפסוק השני שלה על "עֲשֵׂה שְׂכָר שְׂכִיר אֶלְמָנָה וְיָתוֹם וְגִמְטֵי גֵר" (מלאכי ג, ה).

העובדה שארבעת המקורות המרכזיים הללו פותחים באותו עיקרון, בוודאי איננה מקרית. משתקף בכך הרעיון שהתחשבות בעני ובנצרך לסוגיו היא ערך מכונן הקשור בטבורו לחגיגת חג החירות. ואכן, **אחד המסרים המרכזיים של יציאת מצרים הוא הצו המוסרי להתחשבות באחר, ובמיוחד בחלש**. התורה חוזרת ומציינת במצוות רבות ושונות כיצד יציאת מצרים צריכה להוות כוח מניע לרגישות כלפי החלש. אם נתמקד בדוגמאות הנוגעות לחלשים מבחינה כלכלית, נמצא כי האיסור על נטילת ריבית (ויקרא כה, לה-לח), שנועד בראש ובראשונה להגן על החלשים הנזקקים להלוואות, והפסוק המצווה לעזור למי שנמצא בקשיים כלכליים ולמנוע ממנו ליפול: "וְכִי יִמְאֹץ אָחִיךָ... וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ" (ויקרא כה, לה), שניהם מסתיימים בהזכרת יציאת מצרים. המצווה להימנע מלשעבד את העבד העברי לעבודות עבדות, והחובה לשחרר עבדים ביובל, אף הן מנומקות בזיכרון החוויה של עבדות מצרים: "כִּי עֶבֶדְךָ הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מִמִּצְרָיִם" (שם כה, לט-מב). בספר 'דברים' אפילו המצווה לשמור שבת מנומקת ברעיון הסוציאלי שנובע מעבדות מצרים: "לִמְעַן יִנָּחַ עֶבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ פָּמֻךְ, וְזָכְרָתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם" (דברים ה, יד-טו). אפשר שדווקא אחרי שדור יוצאי מצרים הלך לעולמו, התחזק הצורך להדגיש בפניהם את הזיכרון של מרידות העבדות והגאולה ממנה.

כולם מגיעים לליל הסדר הרב מאיר נהוראי

הרב מאיר נהוראי הוא רב
המושב משואות יצחק
ויו"ר ארגון בית הלל

דעות ומחשבות, וכפי שמסביר הרב קוק בסידורו עולת ראייה: "יש טועים שחושבים שהשלום העולמי לא ייבנה כי אם על-ידי צביון אחד בדעות ותכונות [...] ובאמת אינו כן, כי השלום האמיתי אי אפשר שיבוא לעולם כי-אם דווקא על-ידי הערך של **ריבוי השלום**. **הריבוי של השלום הוא שיתראו כל הצדדים והשיטות, ויתבררו איך כולם יש להם מקום כל אחד לפי ערכו, מקומו ועניינו**."

אולם בליל הסדר עצמו עלולים אנו להיחשף לא רק למחלוקת בין המשתתפים, אלא לבעיה חמורה ואמיתית - לנתק בתוך המשפחה. בין אם מדובר באחים הרבים על ירושה ובין אם אלו בנינים שאינם הולכים בתלם וכפי שההורים ציפו מהם. ליל הסדר מזמין את כל המשפחה להסב סביב שולחן אחד. מציאות זו הופכת להיות קשה ורגישה, ויש בכוחה להציף את המתחים הקיימים בתוך המשפחה. באותה שעה מגיע אליהו הנביא, שאמנם הרגיש מיוסר נוכח כישלוננו במשימותיו הלאומיות, אבל מצד שני תרומתו גדולה בטיפול משפחתי.

בסיפורי הנביאים עדים אנו לכך, שאלוהים לא מצליח בשליחותו הלאומית. לאחר הקריאה הגדולה בכרמל, 'ה' הוא האלוקים', הוא פורש, יוצא למדבר ומבקש נפשו למוות. מצד שני, אליהו הצליח בטיפוליו המשפחתיים. הוא הצליח להחיות את בן האיש הצרפתי והשכין שם שלום. תפקידו המרכזי של אליהו להשיב לב אבות על בנים, מתוך תפיסה שהגאולה הלאומית תתחיל בראש ובראשונה מתוך התא המשפחתי. בשעה שפותחים את הדלת לאלוהים הנביא, נכנסים עמו כל אלו שלא הגיעו עד כה: הבן שאינו יודע לשאול ושאינו מעוניין לשאול, הבן שנזרק מתוך המשפחה, האח השנוא שמרגיש מנודה. אליהו לוקח את הבנים כולם ומביאם לאבותיהם בבחינת והשיב לב אבות על בנים. לכן אליהו לא יבוא בערבי שבתות מפני הטורח. זה זמן שיש בו עצבנות משפחתית. הוא יגיע במוצאי שבתות, ברגעים רגועים יותר.

הקשיים שלנו מבית ומחוץ מכבידים ויוצרים 'געגוע מיוחד' לאלוהים, שיבוא ויסיר משהו מהערפל, מהספק, מהבלתי נודע. שיבוא וירבה שלום בעמנו, הבנה ורגישות ואהבה בתוך האומה, ובעיקר בתוך המשפחה. כולנו תפילה שהתהליך שאנו עוברים עם אליהו בימים אלו ישיג תוצאות חיוביות, ושנזכה לגבש את המשפחה הרחבה ולצמצם עד כמה שאפשר את המתחים ואת שנאת החינם שבתוכנו. שיהיה לכולנו פסח כשר ושמח, מגבש ומשמעותי.

שני גואלים גדולים יש לעם ישראל. האחד - משה רבנו, הגואל הלאומי, בשעה שיצאו ממצרים. השני - אליהו, הגואל לעתיד לבוא, וכפי שמופיע במדרש פסיקתא רבתי פסקא ד':

'ובנביא העלה ה' את ישראל ממצרים **זה משה** ובנביא נשמר **זה אליהו**, אתה מוצא שתי נביאים עמדו להם לישראל משבטו של לוי משה ראשון ואליהו אחרון [...]. **משה גאלם ממצרים** בשליחות ועתה לך ואשלחך אל פרעה וגו' (שמות ג' י') **ואליהו גאלם לעתיד לבא בשליחות** הנה אנכי שולח לך את אליהו הנביא'

שמו של משה אינו מוזכר בהגדה, וייתכן שהסיבה לכך נעוצה בצורך לייחס את גאולת ישראל ממצרים לקב"ה ולא לבשר ודם. 'ועברתי בארץ מצרים **אני** ולא **מלאך** והכיתי כל בכור **אני** ולא **שרף**'. מצד שני, יש להבין מדוע אליהו תופס מקום מרכזי בליל הסדר. במוצאי שבתות אנו שרים פזמונים על אליהו הנביא, שכן מסורת היא בידנו שאין אליהו בא בערבי שבתות וימים טובים מפני הטורח. אולם במוצאי שבתות הוא יגיע, וכפי שכותב רבי אברהם בן נתן הירחי בספר המנהיג:

'זה שמשוררים בכל גבול ישראל מאליהו הנביא, לפי שהוא המבשר, שיבוא במהרה לפני המשיח [...] **ויבוא לנו המבשר במוצאי שבתות, שבזכות השבת הצור יואל - ובא**

בשעה שפותחים את הדלת לאלוהים הנביא, נכנסים עמו כל אלו שלא הגיעו עד כה: הבן שאינו יודע לשאול ושאינו מעוניין לשאול, הבן שנזרק מתוך המשפחה, האח השנוא שמרגיש מנודה.

לציון גואל

תפקידו המרכזי של אליהו - להשיב לב אבות על בנים. חז"ל נחלקו במהות העניין אולם נסתפק בהבאת דעתם של חכמים בסוף מסכת עדיות:

'וחכמים אומרים לא לרחק ולא לקרב אלא לעשות שלום בעולם שנאמר (מלאכי ג') הנני שולח לכם את אליה הנביא וגומר והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם'. תפקיד זה משמעותי ביותר לליל הסדר בו בזמן שעובר הוא בין בתי ישראל. בכל משפחה יש מגוון דעות וייתכן שעלול הדבר לפגום בשלום המשפחתי. יש החושבים ששלום קיים כשאין מחלוקת, ולא היא. השלום בא מריבוי

קהל היעד הראשוני שלנו הוא החברה הדתית בישראל. אנו מצפים שחיוזק קולנו בחברה הדתית יחלחל ויעבור גם לכלל החברה בישראל וגם לקהילות יהודיות בחו"ל.

תחומי העיסוק העיקריים לשנים הקרובות:

- מבט ותמיכה ב'גור' יתום ואלמנה' העכשוויים – השמעת קול תורני הומניסטי של תמיכה במגזרים מוחלשים בחברה
- קידום מעמד הנשים בעולם התורה
- השפעה והשמעת קול במערכת החינוך.

התכנית האסטרטגית תשע"ו

במהלך ארוך ומתוכנן גובשה תכנית העבודה לשנים הקרובות. התכנית מכילה את הגדרת החזון שלנו, את קהלי היעד במעגלים השונים ואת תחומי הפעולה המרכזיים של הארגון, המטרות, היעדים ותכנית פעולה בכל תחום.

ארגון רבני בית הלל מבקש להשפיע על המציאות בישראל (על השיח הציבורי ויותר מכך). המשמעות היא, בין השאר, שפסקי הלכה ועמדות ציבוריות של בית הלל יתורגמו לפעילות בשיתוף פעולה עם ארגונים מתמחים.

מציינים ארבע שנות פעילות

השנה ציינו ארבע שנים להקמת הארגון בשבתון חברים מרוכז, שבו השתתפו יותר מ-100 מחברי הארגון, בני זוגם ואורחים נוספים. התכנסות המשתתפים בשבת זו נועדה לעודד הפריה מחשבתית ותמיכה הדדית, במקביל לקיומם של פורומים וירטואליים, בתי מדרש וימי עיון. במהלך השבת התקיימו דיונים בנושאים רבים ומגוונים, שאחד המרכזיים שבהם הוא האתגרים החינוכיים במוסדות הדתיים ובקהילות הדתיות. כמון כן הושם דגש על החברה הדתית והמסורתית ועל יחסה כלפי יחידים בתוכה שהזנחו היסטורית על ידי הממסד, וכן על חינוך בפריפריה, על מצוקותיהם של בני הנוער ועל בעיית החינוך למצוות בעידן הנוכחי. דיון מרכזי נוסף עסק בנושא הזהות המינית, ובמהלכו בחנו המשתתפים את הפן הרעיוני בשאלת היחס הראוי לחד-מיניים מצד ההנהגה הרבנית, וכן במתח שבין הזהות האישית של היחיד וזכויותיו, לבין מצוות התורה והנורמות ההלכתיות הקשורות לנושא זה. נוסף על כך, התקיים דיון שעסק

ההנעשה בבית המדרש

הנושא המרכזי שבו עסק בית המדרש של הארגון בחצי השנה האחרונה הינו יחס הקהילה הדתית לחד-מיניים בהיבט ההלכתי והחברתי. מלבד סוגיה זו, התקיימו דיונים גם בשאלת המעמד ההלכתי של שמירת מצוות על ידי חילונים.

נושא נוסף שבו דן בית המדרש היה סוגיית צער בעלי חיים בשחיטה. בהקשר זה קיבלנו סקירה מקיפה על ידי מומחה בנושא,

בבעלי מחלות נפש בקהילה ובקושי שבהתמודדות עם בעיות נפש בציבור בכלל ובחברה הדתית בפרט.

אשר טען והוכיח באמצעות מדדים ומחקרים שונים בחקר המוח, כי הבהמה לא מצטערת בשחיטה. לאחר מכן התקיים דיון בנושא. לצד אלו עסק בית המדרש גם בתגובות שהתקבלו למאמר אשר פורסם בחוברת הקודמת שלנו, בנושא בתי המשפט במדינת ישראל. נושא נוסף שהתחלנו לעסוק בו הוא נושא סרבנות הגט והפתרונות השונים שהוצעו לה.

קטניות-הלכה למעשה

בדגנים המתחמצים הדומים למיני הקטניות. בריטב"א למסכת פסחים (לה) מובא טעם נוסף, שמא הגרעינים התערבבו בזמן האחסון. אף שהטור (או"ח, תנג) כותב שמנהג זה הנו חומרא יתירה, ואף השולחן ערוך (שם, סעיף א) אינו פוסק מנהג זה, מכל מקום הרמ"א (שם) פסקו להלכה, וכך נהגו בקהילות אשכנז. החתם סופר בתשובה (א, קכב) החמיר מאוד במנהג זה וכתב שאין לשנותו אלא בקיבוץ כל החכמים, מאחר שקיבלוהו קבלה גמורה. מכל מקום, נחלקו האחרונים בשאלה מה נכלל במנהג זה, והרבה דעות נאמרו הלכה למעשה בנושא זה.

מאחר וברמ"א מפורש שהמנהג היה איסור אכילת קטניות ולא איסור הנאה, ברור שהוא לא חל על קטניות שאינן נאכלות, ועל כן לפתית, קנולה וכותנה ודאי לא היו בכלל הגזירה, וניתן להקל בהם מאחר שאינם זרעי מאכל. כמו כן, יש להקל בטעם קטניות הבלוע בכלים או במאכלים שהתבשלו עמן, שאין טעם זה אוסר ככל שיש רוב באוכל המתבשל (שאינו קטניות) כנגדו. סיבות נוספות להקל בדיון זה מופיעות בדברי הרב עובדיה יוסף שליט"א בשו"ת יחוה דעת (ה, לב) שסיכם דבריו בזו הלשון: "מותר לאשכנזים הנוהגים איסור באורז וקטניות בפסח להתארח בבית הספרדים ועדות המזרח שנוהגים היתר באורז וקטניות בפסח, ולאכול מהתבשילים המוגשים לפניהם אפילו אם הם יודעים בבירור שנתבשל בכלים ההם באותו יום אורז וקטניות. והאמת והשלום אהבו, כי התורה דרכה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום."

יתרה מזאת, המקל בשמני קטניות (כמו שמן סויה) המיוצרים ללא מגע מים, יש לו על מי לסמוך. הראי"ה קוק כתב בתשובותיו (שו"ת אורח משפט, או"ח, קח-קיד) להקל בשמן שומשומין כיוון שזוהי לא היה המנהג על שמני קטניות אלא על גוף הקטניות עצמן שנלתתו או שהתבשלו. כמו כן, המרחשת (סימן ג) הקל עוד יותר מכך וכתב שבכל שמני קטניות יש טעם רב להקל, ועל כן המקל בזה יש לו על מי לסמוך.

נוסף על כך, מצאנו שהרב משה פינשטיין היתר בתשובה (או"ח ג, ס"ג) לאכול בוטנים כיוון שמין זה לא היה קיים בזמן הגזירה, ובדומה לכך מצאנו מי שאומר שניתן להקל בכל מיני קטניות ושמיניהן שלא היו בזמן הגזירה, כגון: סויה, קנולה וקינואה, ומי שיש לו צרכים בריאותיים או דיאטה מיוחדת, יכול להקל ולסמוך על שיטות אלו.

שאלה: אנחנו משפחה אשכנזית המקפידה מאוד בכל הנוגע לקטניות, ואנו משתמשים רק בשמן זית או בשמן אגוזים ולא אוכלים מוצרים המכילים לפתית ולא מקלים בקינואה וכו', ושאלתנו: האם כשאנו מתארחים אצל משפחה שנוהגת אחרת מאתנו, אנו רשאים לאכול ממאכלים שבהם מעורבים מוצרי קטניות שאנו מקפידים שלא לאוכלם בפסח?

תשובה: מנהג אשכנזי מדורי דורות שלא לאכול קטניות בפסח, וחלילה לזלזל במנהגי ישראל. על כן, אין לפרוץ גדר בעניין זה, ואף לצורך אחדות ישראל ולהרבות רעות בין המשפחות אין להתיר את המנהג. אמנם, דווקא בחג זה, שבזמן שבת המקדש היה קיים נאכל בחבורה, נכון לנסות לצמצם את המפריד בין קהילות שונות. על כן, נראה שגם השומרים על מנהג זה יכולים, כאשר הם מתארחים, להקל בנושאים שבהם קיימות דעות מקלות בין המקפידים על מנהג הקטניות בפסח, וכדלהלן: (א) אפשר לאכול בכלים שבהם בושלו או הוגשו קטניות. כמו כן, מותר לאכול מאכל שהתבשל עם קטניות ובלבד שמפרידים את הקטניות מן המאכל. לדוגמא: עוף שבושל עם אורז מותר באכילה לאחר הסרת האורז מן העוף.

(ב) מותר לאכול מאכלים שהוכנו עם לפתית. יש

יתרה מזאת, המקל בשמני קטניות (כמו שמן סויה) המיוצרים ללא מגע מים, יש לו על מי לסמוך. הראי"ה קוק כתב בתשובותיו (שו"ת אורח משפט, או"ח, קח-קיד) להקל בשמן שומשומין כיוון שזוהי לא היה המנהג על שמני קטניות אלא על גוף הקטניות עצמן שנלתתו או שהתבשלו.

המתירים גם קינואה ובוטנים, וניתן לסמוך על זה אם אין מנהג ברור במשפחה לאיסור. יש המתירים אף מוצרי סויה, ובפרט לאנשים בעלי צרכי אכילה מיוחדים, כגון צמחוניים.

(ג) ניתן להקל במאכל שבו מעורב שמן קנולה או שמן כותנה, ויש המקלים אף בשמני קטניות אחרים. מקורות וביאורים

המקור הידוע למנהג איסור אכילת קטניות הוא בספר מצוות קטן לרבי יצחק מקורביל (סימן רכב), ושם נתבאר שהטעם למנהג הוא שמא יבואו להתיר גם

רבינויות בית הלל נרתמות למאבק בזנות

כחלק מפועלו של הארגון ליצירת שיח חברתי-תורני בנושאים שונים, השתתפו לאחרונה רבינויות הארגון, לצד רבניות אחרות מכל קצוות הקשת הדתית-לאומית, בסיור שנערך בנקודות מרכזיות ועסק בתהליך היציאה ממעגל הזנות. הסיור נערך ביוזמת ח"כ שולי מועלם-רפאלי (הבית היהודי) כחלק מקידום הצעת חוק הפללת הלוקוח בזנות, והוא אפשר לרבינויות לפגוש באופן אישי ובבלתי אמצעי את הנשים שלהן החוק נועד לעזור. לדברי ח"כ מועלם המאבק בזנות הוא אינו מלחמתה של החברה החילונית בלבד, אלא גם שליחותה של הציונות הדתית, שלהרגשה מתעלמת מהנושא: "אני חשה שאנחנו חיות בבועה, ואני חושבת שהאחריות שלנו על מה שקורה בחצר האחורית של מדינת ישראל היא המטרה הראשונה של המפגש הזה. פגיעות מיניות נמצאות בכל החברה, וזו לא בוחרת מגזר ומגדר".

להם בצורה כל כך קרובה, לא נספרת. אני מודה מאוד לשולי על היוזמה הלא פשוטה הזו ועל החשיפה, למרות האבן בלב שתפסה

לה מקום של קבע מאז. חובתנו כאנשי ונשות הלכה לעזוק את זעקת האומללות ולהתייבב לאמירה מוסרית וערכית: די לזנות בישראל! הכוונה יעשה את אחותינו?"

מרגישה שמהלך שלי נשאר שם, בדרום תל אביב. התפילה אינה אותה תפילה. כמות הדמעות שאני שופכת בה, על חלקים מעם ישראל שאולי ידעתי שקיימים אבל מעולם לא הייתי חשופה

הרבנים והרבניות החברים בבית הלל

• הרבנית שירה ספיר • הרבנית דבורה עברון • הרב אילעאי עופרן • הרבנית אילנה פודימן-סילברמן • הרב שמואל פויכטווגר • הרבנית כרמית פיינטוך • הרבנית ד"ר אסתר פישר • הרבנית ד"ר מרים פלדמן קיי • הרבנית שרה פרידלנד בן ארזה • הרבנית חני פרנק • הרב מישאל ציון • הרב ד"ר אבי קדיש • הרב ד"ר עמית קולא • הרבנית עוה"ד ירדנה קופ-יוסף • הרב צבי קורן • הרבנית אשרה קורן • הרבנית יפית קליימר • הרב שמואל קליצנר • הרבנית ג'ודי קליצנר • הרב אברהם קנאי • הרב שמחה קראוס • הרבנית אורה קראוס • הרבנית בתיה קראוס • הרבנית רחל קרן • הרב יהודה ראק • הרב מאיר רובינשטיין • הרבנית שורלה רוזן • הרבנית אסתי רוזנברג • הרב יונתן רוזנצוויג • הרב שמואל ריינר • הרב שלמה ריסקין • הרב מורי שוורץ • הרב מייק שולץ • הרב ד"ר רבין שושטרי • הרב חנן שלזינגר • הרב ירחם שמשוביץ • הרב משה שפטר • הרבנית רחלי שפרכר פרנקל	• הרב דני וולף • הרב ד"ר אבי וולפיש • הרבנית ד"ר רות וולפיש • הרב אבי וייס • הרבנית שירה זמרמן • הרב אהוד טהרלב • הרבנית ד"ר מיכל טיקוצ'נסקי • הרב ד"ר אלן יטר • הרב ג'וש יטר • הרב יאיר יניב • הרב יששכר כ"ץ • הרב ד"ר עדיאל כהן • הרב משה כהן • הרבנית נועה לאו • הרבנית ד"ר רחל לבמור • הרב בנימין להמן • הרב ד"ר רונן לוביץ • הרב פרופ' מאיר לוקשין • הרב אהרון ליבוביץ • הרבנית ד"ר איילת ליבזון • הרבנית רבקה לינור • הרב יעקב מאזור • הרבנית ד"ר תמר מאיר • הרבנית אוריה מבורך • הרבנית קרן מילר ג'קסון • הרב מיכאל מלכיאור • הרב יעקב נגן • הרבנית מיכל נגן • הרב מאיר נהוראי • הרבנית ענת נובוסלסקי • הרב רונן נויבירט • הרב קלמן ניומן • הרבנית ד"ר אילת סג"ל • הרב דני סגל • הרב יוסי סופר • הרבנית נעמה סט • הרב גדעון סילבסטר • הרב יאיר סילברמן • הרב ד"ר יוסף סלוטניק • הרב אביע"ד סנדרס	• הרבנית רחלי אביישר לבל • הרבנית ורד אביעד • הרב משה אברמן • הרבנית נעמי אדלר • הרב יעקב אוהיון • הרב יצחק אייזנר • הרבנית ד"ר תהילה אליצור • הרבנית ד"ר רות אלסטר • הרב פרופ' אבא אנגלברג • הרב יהושע אנגלמן • הרב ד"ר אלישע אנצ'לוביץ • הרב רפי אס • הרבנית עטרה אס • הרב מאיר אקשטיין • הרב אבי באומל • הרב עוה"ד צוריאל בובליל • הרבנית שושנה בובליל • הרב ד"ר חיים בורגנסקי • הרב דוד ביגמן • הרבנית אריאלה ביגמן • הרבנית תמר ביטון • הרב יצחק בלאו • הרב אסי בלנק • הרב אפרים בק • הרב דוד ברופסקי • הרבנית מלי ברופסקי • הרב שלמה ברין • הרב יוני ברלין • הרבנית נחמה ברש • הרב יהודה גלעד • הרב צבי גרומט • הרב בנימין דה לה פואנטה • הרב ד"ר אביעד י' הולנדר • הרב שלמה הכט • הרבנית שרונה הליקמן • הרב נתנאל הלפגוט • הרב אביגדור (דורי) הנמן • הרבנית ד"ר חנה השקס • הרב פסח ווליצקי • הרב פרופ' ג'פרי וולף

הנהלת בית הלל:

יו"ר: הרב מאיר נהוראי
מנכ"ל: הרב שלמה הכט

חברי הוועד:

הרב אהד טהרלב
הרבנית ד"ר תמר מאיר
הרב יהודה גלעד
ד"ר חגית הכהן וולף
הרבנית ד"ר חנה השקס

מערכת - הרב עמית קולא, הרב שלמה הכט

עריכה לשונית: עפרה שפטיה, יובל ניסני

עיצוב ועמוד: רייכרט פרסום, 0524640038

הפקה והפצה: אשדיר 03-9100700

בית הלל - הנהגה תורנית קשובה (ער.) 58-0559441

www.beithillel.org.il

office@beithillel.org.il

ושמחת בחגך

30 למדרשת עין הנצי"ב

נפגש כולנו בעין הנצי"ב
א' חול המועד פסח | ט"ז ניסן | 24/4/2016

טיולים ב"מק המעיטות" - 6 מסלולים שונים מותאמים לכל גיל עם טיוב המדריכים.	10:30 ארוחת צהריים 12:30 13:30 מפגש רעות בחדר האוכל ברכת המדרשה: ד"ר אסתר פישר (נשות פסח א) 14:00 "אשה אל אחותה" כנס בגרות לדורותיהן 16:30 18:00 "דור לדור יביע אומר" דיון ושיחה בשניים על מדרשה וחברה בתנאים רחוקי קרן - ראש בית המדרש 18:00 דרכי מזון ארוחת ערב קלה 19:00 "היתה לראש פינה" סיקס הנחת אבן פינה לבני בית המדרש בתנאים ליסור גרושים-מנן בגרות המדרשה 20:30 ראש המדרשה הרב ד"ר יצחק בן דוד נציג קיבוץ עין הנצי"ב ומכובדים נוספים

קאבי אפאלו וישי ריבו
במופע משותף

שימו לב: כיום זה הכניסה לעין הנצי"ב תהיה לכאורה ובאי הארוע בלבד
ולכן יש להרשם מראש. פרטים באתר המדרשה: www.midrasa.co.il
דמי השתתפות: 30 ש"ח

האפיקומן האידיאלי

עצ"ה לדרך

« מארץ 6 חוברות מהודר

על היחס להשכלה, לגוי, לחברה מעורבת,
למדינת ישראל, לסמכות חכמים, לעבודה

לפרטים ולרישום: 02-5611761
toravoda.org.il

60 ש"ח

המציאות האמיתית של ארץ ישראל

המילה האחרונה

זכר יציאת מצרים כברית וכאחריות

הרבנית ד"ר איילת ליבזון

זרה – על כולם נאמר כי הם "זכר ליציאת מצרים"; מצד שני, יציאת מצרים היא גם הבסיס לדאגה לאדם אחר באשר הוא אדם, ובייחוד לחלש, לאחר ולזר – "כי גרים הייתם בארץ מצרים". אך סתירה זו היא רק למראית עין. למעשה, שני הכיוונים הללו משלימים זה את זה, שכן השורש המשותף להם הוא שבאמצעות כל הציויים הללו אנו מידמים לבורא העולם. כשם שבמעשה השבת אנחנו מחקים את שביתתו של הקב"ה ממעשיו, כשם שבציווי על אמונת הייחוד אנחנו מידמים למי שהוא אחד ושמו אחד, כך גם בציווי לסייע בידו של הגר אנחנו מידמים לקב"ה, שהוא מגנו של החלש, עושה צדק ומשפט. "ה' שומר את גרים, יתום ואלמנה יעודד ודרך רשעים יעוות".

סיפור יציאת מצרים מהווה יסוד חשוב בעולמה של היהדות. על מצוות רבות, כגון השבת והמועדים, אנו אומרים "זכר ליציאת מצרים", וכן מהווה יציאת מצרים את המסד לעשרת הדברות: "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים לא יהיה לך אלהים אחרים על פני".

אך לצד הברית הייחודית בין ה' לישראל, הנבנית על אדני יציאת מצרים, במקומות רבים בתורה נקשר זיכרון הגאולה דווקא עם ההתנהגות אל הזר, אל האחר – הלא הוא הגר. היחס הראוי אל הגר הוא הציווי החוזר ונשנה יותר מכל ציווי אחר בתורה – שלושים ושש פעמים. החזרה מדגישה כי המשמעות העמוקה של הציווי המחייב כל אחד מאתנו לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, מתבטאת בהזדהות עם מי שנמצא היום במצב זהה.

נמצא, אם כן, שיציאת מצרים היא המקור לשני יסודות הנראים לכאורה סותרים: מצד אחד יציאת מצרים היא הבסיס לציויים הפרטיקולריים ביותר, המייחדים את ישראל מכל העמים, כגון השבת, החגים, והאיסור על עבודה

הרבנית ד"ר איילת ליבזון היא עמיתת לידי דייזיס באוניברסיטה העברית. היא בוגרת המכון התלמודי-עיוני במת"ן ותוכנית ההלכה בבית מורשה, ובמשך כעשור לימדה בבית המדרש מת"ן ירושלים.

הגיעה העת לבחור דיינים אמיצים שיתמודדו עם 'דמעת העשוקים' ועם הגנה על החלש

הרב צוריאל בובליל, עו"ד

5) מעודד הסכמי קדם נישואין, שימנעו סחטנות כנגד הצד החלש (6) שירת בצה"ל או בשירות לאומי, ומעורב עם הבריות (7) בעל ניסיון במסגרות פרטיות או ציבוריות - כדין ממונות, כדין גיור, כבורר ועוד (8) בעל מזג שיפוטי נוח (9) בא לפתור בעיות למשפחה במשבר, ולא להוכיח את ידיעותיו... רואה עצמו, כדברי הרב קוק: 'עבד לעם קדוש'! (10) רואה המתדיינים בבחינת 'כולם היו בניו/בנותיו', ועושה השתדלות שיגיעו להבנות ללא ביזיונות והרס הילדים, וללא סחטנות, כדברי התשב"ץ לדיינים: "אילו הייתה זו בתכם, לא הייתם אומרים כך, ורחמנא ליצלן מעלבון העלובות...". אסור לדיין להיות צדיק על חשבון סבל המתדיין בפניו!

למיטב אמונתי, מוטל על כולנו להילחם כך שהדיינים יפעלו בהתאם להלכה, ומתוך יכולת הכלה - עם הפנים לכלל ישראל, וימנעו התופעה המבישה המאפיינת זוגות רבים, שמעדיפים לחיות ללא נישואין כדמו"י. והאמת והשלום אהבו.

מומחה למשפחה וירושה; מגשר, דיין ממונות, מייסד המרכז הבינ"ל להתרת עגונות ועגונים

מי צריך דיינים בתחום המשפחה והמצוקות החברתיות? היינו שמחים לו הייתה מערכת המשפט מתייתרת, והיינו מנהלים שיח מתורבת, עם נוהל פתרון משברים. אך העולם מורכב יותר, ומלווה בקיפוח ועושה, באלימות במשפחה ובסחטנות בדרך לגירושין, עד כדי קיפוד חיי בן/בת הזוג. הואיל ובתי הדין הרבניים עוסקים בטיפול במשפחה במשבר, נשאל ביושר: האמנם הם מסייעים לעשוקים? במיוחד שכשליש מאזרחי ישראל מגיע לשערי ביה"ד לטיפול בשלום בית ו/או גירושין. אילו תכונות היינו רוצים למצוא אצל דייני ישראל העוסקים בתא המשפחתי המתפרק?

לאחר כחצי יובל שנים של עיסוק בעולם המשפחה והמשפט, ובהתרת עגונות ועגונים, ומתוך אמונה בהשיבה שופטיו כבראשונה, והואיל והחלשים זועקים לפתרונות אנושיים, גיבשתי את עשרת הדיברות/הקריטריונים לדיין ראוי:

1) אוהב ה' ובני אדם, ובעל רגישות למצוקות (2) בעל ידע מקיף בדין משפחה - העבריים והכלליים (3) בעל חשיבה יצירתית מחוץ לקופסא (4) מגויס לפתרון בעיות עגונות וממזרות, ויתר בעיות העשוקים!

בית הלל - בשורה רלוונטית לחברה הישראלית של ימינו.

תרמו עכשיו!

כנסו לאתר "תרומ לי", ואפשרו לנו להחזיר את היהדות למרכז, ולהפיץ את קולה הצלול של תורת חיים בחברה הישראלית.

ניתן לתרום גם באמצעות העברה בנקאית. שם החשבון: "בית הלל - הנהגה רבנית קשובה

(ע"ר) מס' עמותה 53-0559441

כתובת: רעננה, ת.ד. 520

בנק דיסקונט (11) מס' 114086631 סניף 92

התרומה מוכרת לצרכי מס לסייע 46 לפקודת מס הכנסה.

תרומ לי

הנהגה תורנית קשובה